

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**«ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА
ГЕОГРАФІЯ СВІТУ»**

(для студентів іноземців підготовчого відділення за спеціальністю
гуманітарні)

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Економічна та соціальна географія світу» (для студентів іноземців підготовчого відділення за спеціальністю гуманітарні.) / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: І. В. Вальченко – Х.: ХНАМГ, 2011. – 14 с.

Укладач: І. В. Вальченко

Рецензент: ст. викладач кафедри української і російської мов як іноземних О. Л. Луб'яна

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Економічна та соціальна географія світу» для студентів-іноземців, які навчаються на підготовчих факультетах (відділеннях) вищих навчальних закладів, призначена для викладачів економічної та соціальної географії.

Затверджено на засіданні кафедри української і російської мов як іноземних (протокол № 6 від 18.02.2011).

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ПРОГРАММА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Мета, завдання та предмет вивчення дисципліни	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	5
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	7
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	7
1.5. Анотації програми навчальної дисципліни.....	7
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	9
2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за видами навчальної роботи..	9
2.2. Зміст дисципліни за темами	9
2.3. Лекційний курс	9
2.4. Практичні заняття.....	10
2.5. Індивідуальні заняття.....	11
2.6. Самостійна навчальна робота студента.....	11
2.7. Методи та засоби контролю	12
2.8. Критерії оцінювання знань	12
2.9. Інформаційно-методичне забезпечення	13

ВСТУП

Програма «Економічна та соціальна географія світу» розрахована на іноземних студентів економічних та гуманітарних спеціальностей, які навчаються на підготовчих факультетах вищих навчальних закладів України. Вона також може бути використана в якості інформаційно-довідкового матеріалу при підготовці до занять, організації контролю, укладанні додаткових учбових матеріалів.

Цей курс ставить за мету ознайомлення з основними поняттями та категоріями географії, демографії, екології, глобальних проблем людства, формування у студентів правильних уявлень про сучасний світ, про місце України в ньому.

Ця програма є засобом управління учбовим процесом навчання соціальній та економічній географії світу та містить:

- цілі навчання, які зумовлені комунікаційними потребами студентів-іноземців, що будуть навчатися за гуманітарним профілем;
- конкретний навчальний матеріал за розділами: вступний курс, сучасна політична карта світу, географія світових природних ресурсів, екологічні проблеми, взаємодія суспільства і природи, географія населення світу, географія світового господарства, народне господарство України.

Програму розраховано на іноземних студентів підготовчих факультетів, які здобуватимуть вищу освіту за гуманітарним напрямом. Програмою передбачено 114 навчальних годин аудиторних занять відповідно до кількості годин навчального плану для підготовчих факультетів, з яких 10 – лекційних і 104 – практичних занять. Програма складена згідно з планом для підготовчих факультетів, згідно до рекомендацій Навчально-методичної комісії по підготовці іноземних громадян Міністерства освіти і науки України.

Програму розроблено на основі :

ГСВОУ МОНУ Програма дисципліни «Економічна та соціальна географія світу» для студентів-іноземців підготовчих факультетів вищих навчальних закладів країни, затверджено заступником міністра освіти і науки України М.Ф. Степко 07.07.2004 р.;

Учбового плану підготовки іноземних громадян за спеціальністю: гуманітарні.

Програму затверджено на засіданні кафедри української і російської мов як іноземних (протокол № 6 від 18.02.2011).

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, завдання та предмет вивчення дисципліни

Освітня і пізнавальна мета курсу – ознайомлення студентів-іноземців з основними поняттями та категоріями географії, демографії, екології, глобальних проблем людства, формування у студентів правильних уявлень про сучасний світ, про місце України в ньому. Значну увагу приділено географічному розподілу праці, структурі світового господарства, проблемам економічної інтеграції у сучасному світі.

Освітня і пізнавальна мета курсу реалізується лише за умови досягнення студентами певного рівня володіння мовою, тому паралельно реалізується і комунікативна мета навчання:

- нагромадження і збагачення лексичного запасу, характерного для наукового стилю і частково для публіцистичного;
- перенесення навичок використання мовленнєвих одиниць, сформованих у першому семестрі на матеріалі нейтрального стилю, на науковий і публіцистичний стиль;
- формування навичок і вмінь мовленнєвої діяльності, за якою текст є головною одиницею навчання;
- ознайомлення із системою понять та категорій, які готують студента до слухання та конспектування лекцій.

Програма складається з 6 розділів, у яких відображені перелічені питання та враховано специфіку довузівської підготовки студентів-іноземців. Послідовність вивчення питань у межах розділів викладач може змінювати залежно від конкретних умов. Це дає можливість викладачу творчо підійти до програми, обрати на заняття для поглибленого аналізу теми, які найбільше відповідають майбутнім спеціальностям студентів. Кількість годин на вивчення окремих розділів можна змінювати.

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

I. ВСТУПНИЙ КУРС

1. Форма та розміри землі.
2. Глобус та карта.
3. Географічні карти. Поняття географічних карт та їх поділ. Характеристика географічних карт.
4. Мірило та градусна сітка. Паралелі та меридіани. Географічні координати.

II. СУЧАСНА ПОЛІТИЧНА КАРТА СВІТУ

1. Державний устрій країн світу. Форми адміністративно-територіального устрою.
2. Вплив міжнародних відносин на політичну карту світу.

3. Україна на політичній карті світу. Політико-географічне положення України. Державний устрій України.

III. ГЕОГРАФІЯ СВІТОВИХ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ. ВЗАЄМОДІЯ СУСПІЛЬСТВА І ПРИРОДИ.

1. Визначення природних ресурсів. Поняття про ресурсозабезпеченість.
2. Світові природні ресурси. Земельні, лісові та водні ресурси світу. Ресурси світового океану.
3. Розміщення основних природних ресурсів.
4. Взаємодія природи та суспільства. Забруднення природного середовища.
5. Природні ресурси України. Забезпеченість України головними видами природних ресурсів.

IV. ГЕОГРАФІЯ НАСЕЛЕННЯ СВІТУ

1. Численність населення. Етнічний, статевий, віковий та релігійний склад населення світу.
2. Розміщення та густота населення України. Динаміка чисельності населення.
3. Міське і сільське населення.
4. Трудові ресурси України.

V. ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

1. Поняття і географічна модель світового господарства. Структура світового господарства.
2. Основні галузі промисловості. Паливно-енергетична промисловість. Металургійна промисловість. Машинобудування. Промисловість і навколишнє середовище.
3. Географія сільського господарства. Товарне та споживче сільське господарство.
4. Географія транспорту. Світова транспортна система. Транспорт і навколишнє середовище.

VI. НАРОДНЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

1. Загальна характеристика промисловості. Поняття територіально-промислового комплексу. Фактори і умови розміщення підприємств.
2. Основні галузі промисловості України.
3. Сільське господарство. Агропромисловий комплекс.
4. Транспорт України.
5. Економіко-географічне районування та економічні райони. Україна в системі світового господарства.
6. Географія поділу праці. Галузі міжнародної спеціалізації.
7. Міжнародна економічна інтеграція. Міжнародні економічні відносини. Міжнародні зв'язки України.
8. Науково-технічна революція (НТР). Вплив НТР на головні пропорції світового господарства та галузеву структуру матеріального виробництва.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Унаслідок вивчення курсу студенти мають оволодіти основними положеннями соціально-економічної географії природних ресурсів, населення, господарства світу та сучасних проблем людства.

Лексичний запас, набутий під час вивчення курсу «Основи економічної та соціальної географії світу», ознайомлення із системою понять та категорій готує студентів-іноземців до слухання та конспектування лекцій з економічних та гуманітарних наук на основних факультетах вищих навчальних закладів України.

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Горнова Л.М., Прилуцкая Я. Н., Боровая А.Ю. Русский язык. Научная речь. Пособие по развитию речи и обучению чтению (для иностранных учащихся подготовительного отделения). Направления подготовки 0501 «Экономика и предпринимательство», 0502 «Менеджмент». – Х.: ХНАГХ, 2004.
2. Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник / А.Б.Голиков, Я.Б.Олійник, А.В.Степанов. – К.: Либідь, 1996
3. Любимов И.М. Общая политическая, экономическая и социальная география: Учеб. пособие / И.М. Любимов.- М., 1991.
4. География мирового хозяйства / Под ред. Б.Н.Зими́на. – М.: Изд-во Рос. Откр. Ун-та, 1992.

1.5. Анотації програми навчальної дисципліни

Экономическая и социальная география мира

Целью: обучения иностранных учащихся курсу «Экономическая и социальная география мира» является ознакомление студентов-иностранцев с основными понятиями и категориями географии, демографии, экологии, глобальных проблем человечества, формирование у студентов правильных представлений о современном мире и месте Украины в этом мире.

Предмет: изучения дисциплины - материал, представленный в виде текстов, при изучении которых студенты должны овладеть основными положениями социально-экономической географии, основами географии

природных ресурсов, населения, мирового хозяйства и современных проблем человечества.

Содержание: Программа посвящена ознакомлению с природными, трудовыми и экономическими ресурсами Украины, а также местом Украины в системе мировой экономической интеграции.

Економічна і соціальна географія світу

Метою :навчання іноземних учнів курсу «Українська і зарубіжна література» є ознайомлення студентів-іноземців із найкращими зразками української народної творчості і художньої літератури як складової європейського мистецького руху.

Предмет :дисципліни – літературний матеріал, презентований у вигляді текстів творів авторів, що представлені у програмі.

Зміст : Програму побудовано із урахуванням нової методики викладання, яку репрезентує сучасне літературознавство, а саме – подання українського літературного процесу за художніми стилями.

Economic and social geography of the world

The purpose: the training of foreign students in the course "Economic and social geography of the world" is to familiarize foreign students with the basic concepts and categories of geography, demography, ecology, global problems, the formation of students' correct ideas about the modern world and Ukraine's place in this world.

Subject: study subjects - the material in the form of texts, in a study where students must master the basic provisions of the socio-economic geography, geography of the basics of natural resources, population, world economy and contemporary problems of humanity.

Content: The program is dedicated to the dissemination of natural, labor and economic resources of Ukraine and Ukraine's place in global economic integration.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за видами навчальної роботи

(за робочими навчальними планами денної форми навчання)

Всього, годин	Семестри	Години								Іспит (семестр)	Залік (семестр)
		Аудиторні	у тому числі			Самостійна робота	у тому числі				
			Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні		Контр. роб. (кільк.)	КП / КР	РГР		
180		114	10	104		66	4			2	1,2

2.2. Зміст дисципліни за розділами

1. Вступний курс
2. Сучасна політична карта світу
3. Географія світових природних ресурсів. Екологічні проблеми. взаємодія суспільства і природи
4. Географія населення світу
5. Географія світового господарства народне господарство України

У зв'язку з тим, що заняття на підготовчому відділенні для іноземних громадян ХНАМГ у 2010/2011 навчальному році проводяться російською мовою (за бажанням слухачів), вивчення курсу економічна та соціальна географія світу, передбаченого програмою, пропонується здійснювати російською мовою.

2.3. Лекційний курс

№	ЗМІСТ	Кільк. годин
1	2	3
1.	ВСТУПНИЙ КУРС Предмет географії. Розділи географічної науки.	2
2.	СУЧАСНА ПОЛІТИЧНА КАРТА СВІТУ Кількість і групування країн світу.	2
3.	ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА Поняття і географічна модель світового господарства. Структура світового господарства. Географія промисловості. Старі, нові та найновіші галузі промисловості.	2
4.	НАРОДНЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ Загальна характеристика народного господарства України. Структура народного господарства.	2

Продовження табл.

1	2	3
5.	Глобальні проблеми людства. Поняття глобальних проблем та основні причини їх виникнення. Основні глобальні проблеми: паливно-енергетична, сировинна, продовольча, екологічна. Політичні проблеми сучасного світу. Шляхи розв'язання глобальних проблем людства.	2
Всього:		10 годин

2.4. Практичні заняття

№	ЗМІСТ	Кільк. годин
1	2	3
1.	ВСТУПНИЙ КУРС Форма та розміри Землі. Глобус та карти. Географічні карти. Поняття географічних карт та їх поділ. Характеристика географічних карт. Мірило та градусна сітка. Паралелі та меридіани. Географічні координати.	6
2.	Географічні об'єкти. Поняття географічних об'єктів та їх позначення на картах. Основні форми рельєфу. Контрольна робота № 1	4 2
3.	СУЧАСНА ПОЛІТИЧНА КАРТА СВІТУ Державний устрій країн світу. Форми адміністративно-територіального устрою. Вплив міжнародних відносин на політичну карту світу. Сучасний етап міжнародних відносин і політична карта світу.	6
4.	Україна на політичній карті світу. Політико-географічне положення України. Державний устрій України. Контрольна робота № 2	4 2
5.	ГЕОГРАФІЯ СВІТОВИХ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ. ВЗАЄМОДІЯ СУСПІЛЬСТВА І ПРИРОДИ Визначення природних ресурсів. Поняття про ресурсозабезпеченість. Класифікація природних ресурсів.	4
6.	Світові природні ресурси. Земельні, лісові та водні ресурси світу. Ресурси Світового океану.	4
7.	Розміщення основних природних ресурсів. Розміщення паливно-енергетичних ресурсів. Розміщення рудних та нерудних мінеральних ресурсів.	4
8.	Взаємодія природи та суспільства. Забруднення навколишнього середовища.	2
9.	Природні ресурси України. Розміщення природних ресурсів України. Забезпеченість України головними видами природних ресурсів.	2
10.	ГЕОГРАФІЯ НАСЕЛЕННЯ СВІТУ Чисельність населення світу. Поняття про відтворювання населення та типи відтворювання населення. Етнічний, статевий, віковий та релігійний склад населення світу	4
11.	Розміщення та густота населення світу. Міське і сільське населення. Урбанізація. Демографічна політика. Міграції.	4

Продовження табл.

1	2	3
12.	Населення України .Розміщення і густота населення України. Динаміка чисельності населення. Міське і сільське населення України. Трудові ресурси України.	2
13.	ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА Поняття і географічна модель світового господарства. Структура світового господарства. Географія промисловості. Старі, нові та найновіші галузі промисловості.	4
14.	Основні галузі промисловості. Паливно-енергетична промисловість. Вугільна промисловість .Електроенергетика.	4
15.	Металургійна промисловість. Машинобудування. Хімічна промисловість. Лісова та деревообробна промисловість. Легка та харчова промисловість. Промисловість і навколишнє середовище.	6
16.	Географія сільського господарства. Товарне та споживче сільське господарство. Рослинництво. Зернове господарство. Технічні культури. Тваринництво. Сільське господарство і навколишнє середовище.	6
17.	Географія транспорту. Світова транспортна система. Сухопутний транспорт. Водний і повітряний транспорт. Транспорт і навколишнє середовище. Географія зв'язку і торгівлі. Контрольна робота №3	4 2
18.	НАРОДНЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ Загальна характеристика промисловості. Закономірності територіальної організації промисловості. Поняття територіально-промислового комплексу. Фактори й умови розміщення підприємств. Форми організації виробництва.	6
19.	Основні галузі промисловості України.	2
20.	Сільське господарство. Агропромисловий комплекс.	2
21.	Транспорт України.	2
22.	Економіко-географічне районування та економічні райони. України в системі світового господарства.	4
23.	Географія поділу праці. Поняття про міжнародний поділ праці. Галузі міжнародної спеціалізації.	2
24.	Міжнародна економічна інтеграція. Міжнародні економічні відносини. Міжнародна торгівля. Міжнародні кредитно-фінансові відносини. Міжнародні науково-технічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України. Контрольна робота № 4.	4 2
25.	Науково-технічна революція (НТР). Поняття про НТР. Характерні ознаки і складові частини НТР. Наука. Техніка та технологія. Вплив НТР на головні пропорції світового господарства та галузеву структуру матеріального виробництва.	4
Всього:		104 год.

2.5. Індивідуальні заняття

Не передбачені

2.6. Самостійна навчальна робота студента

ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	
1.	Повторення теоретичного матеріалу, та лексики уроку.
2.	Самостійне вивчення низки теоретичних питань. Підготовка до контрольних робіт.
3.	Виконання вправ та завдань
4.	Виконання домашнього завдання.
Всього: 66 годин	

2.7. Засоби контролю

1. Поточний контроль

Проводиться на кожному занятті. Оцінюється рівень розуміння студентом теоретичного матеріалу, вміння формулювати запитання по темі та давати на нього відповідь, якість підготовки домашнього завдання.

2. Поетапний контроль

Проводиться по закінченню вивчення теми. Проходить у формі колоквиуму або контрольної роботи. Кожен студент отримує індивідуальне завдання, що включає теоретичне питання та практичне завдання.

Наприкінці семестру проводиться залік.

3. Підсумковий контроль

Екзамен з економічної та соціальної географії проводиться наприкінці терміну навчання. Оцінюється відповідь студента на екзаменаційний білет, що включає теоретичне запитання та практичне завдання.. Повне оволодіння студентом вивченого матеріалу здійснюється за допомогою додаткових запитань.

2.8. Критерії оцінювання знань

Оцінка знань студента відбувається за п'ятибальною національною шкалою:

«Відмінно» ставиться коли студент дає абсолютно правильну відповідь, без помилок інформаційного і комунікаційного характеру.

«Добре» ставиться коли студент дає правильну відповідь, але мають місце помилки мовного характеру, тема розкрита неповно або не чітко.

«Задовільно» ставиться коли тема розкрита неповно, порушено

комунікаційний зв'язок, логічність викладення.

«Незадовільно» ставиться коли тема не розкрита. Студент не виконав завдання повністю або не може відповісти на питання.

2.9. Інформаційно-методичне забезпечення

№	Бібліографічні описи
1. Основна література	
1.	Горнова Л.М., Прилуцкая Я. Н., Боровая А.Ю. Русский язык. Научная речь. Пособие по развитию речи и обучению чтению (для иностранных учащихся подготовительного отделения). Направления подготовки 0501 «Экономика и предпринимательство», 0502 «Менеджмент». – Х.: ХНАГХ, 2004.
2.	Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник / А.Б.Голиков, Я.Б.Олійник, А.В.Степанов. – К.: Либідь, 1996
3.	Любимов И.М. Общая политическая, экономическая и социальная география: Учеб. пособие / И.М. Любимов.- М., 1991.
2. Додаткові джерела	
1.	География мирового хозяйства \ Под ред. Б.Н.Зими́на. – М.: Изд-во Рос. Откр. Ун-та, 1992.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної
дисципліни «Економічна та соціальна географія світу»
(для студентів іноземців підготовчого відділення за
спеціальністю гуманітарні.)

Укладач: **ВАЛЬЧЕНКО** Інна Вікторівна

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2011, поз. 502 Р

Підп. до друку 19.09.2011 р.
Друк на ризографі
Тираж 10 пр.

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 0,6
Зам. № 7404

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК №4064 від 12.05.2011 р.